

ΟΙ ΕΝΔΟΞΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΤΟΥ
1821
Ἡ
ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΑΙΡΙΣΤΑΙ, ΚΑΤΗΧΗΤΑΙ, ΚΛΗΡΙΚΟΙ, ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ,
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΞΗΡΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΗΣ,
ΔΩΡΗΤΑΙ, ΛΟΓΙΟΙ, ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ.

ΥΠΟ
ΑΓΑΠΗΤΟΥ Σ. ΑΓΑΠΗΤΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝ ΠΑΤΡΑΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. Σ. ΑΓΑΠΗΤΟΥ.
(ΟΔΟΣ ΜΑΙΖΩΝΟΣ)

1877

Δημήτριος Μακρῆς

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Ὁ ἔνδοξος οὗτος στρατηγὸς ἐγεννήθη εἰς Αἰτωλικὸν περὶ τὰ 1876 ἅμα δὲ ἠλικιωθεὶς κατέφυγεν εἰς τὰ ὄρη, οὐδένα ἄλλον ζητήσας ὡς σύντροφον ἢ μόνον τὸ πυροβόλον του.

Φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος ἀληθὲς τέκνον, ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἀναγεννώμενον ὅτε κατηχηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀξίου υἱοῦ τοῦ περιφήμου Ἀνδρούτσου Ὀδυσσεῶς, ἐμυθήθη εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Εταιρίας μυστήρια.

Αἱ παρὰ τὸν Ἴστρον χῶρας ἐφλέγοντο· ἡ Πελοπόννησος συνέτριβε μετὰ κρότου φοβεροῦ τὰ δεσμά της· οἱ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι Πανουργίας Διάκος συνέτριβον καὶ συνετρίβοντα, ἀλλ' ὁ σταυρὸς ὑψοῦτο ἐκεῖ πανταχοῦ. Πλὴν μόνη ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς ἐν μέσῳ τοῦ φλογιζομένου καὶ σκιρτώντος Ἑλληνισμοῦ ἔμενεν ἀκίνητος, μὲ ὅλον δὲ τὸν πληρώσαντα τὸν κόσμον φοβερόν πάταγον, ἐφαίνετο ὡς μὴ ἔχουσα συναίσθησιν τῶν περὶ αὐτὴν· ἐκοιμάτο.

Ἄλλ' ὁ ὕπνος ἐν ᾧ ἐφαίνετο βυθισμένη ἦτο τῶντι ὕπνος βαρὺς, δουλικός, ἢ ὠμοίαζε πρὸς τὴν ἡσυχίαν πρὸς τὴν ἄκραν ἐκείνην γαλήνην ἣτις προηγείται τῆς τρικυμίας; Ὅτε ὁ Θούρειος τοῦ Ῥήγα καὶ οἱ συριγμοὶ τῶν σφαιρῶν ἀπετέλουν διωδίαν κατακυλούσαν τὰ ὦτα, ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ ὑπνώττουσα χώρα ἣτις μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων αὐτῆς, ἠρίθμει καὶ τὸ Μεσολόγγιον, τὸ ἠρωϊκὸν ἐκεῖνο καὶ ἀθάνατον Μεσολόγγιον τὸ ὁποῖον ὀλίγον βραδύτερον ἔμελλε νὰ συγκινήσῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τοὺς πολίτας τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀναγκάσει τοὺς εὐγενεστέρους ἐξ αὐτῶν νὰ ῥιφθῶσιν ὡς οἱ στρατηλατούμενοι ἐπ' αὐτῆς, καὶ «ὡς εἰς γέφυραν ἄγουσαν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν «νὰ ζητήσωσιν ἐκεῖ νὰ ἀποθάνωσιν;»

Ἄνδρες οἵτινες ἔμελλον νὰ σημάνωσι τὸ ἐγερτήριον καὶ δείξωσι διὰ τῆς σπάθης αὐτῶν εἰς τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνανὰς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν δόξαν, ὑπῆρχαν τὸν τῆ Δυτικῇ Ἑλλάδι. Ἄλλ' ὁ περὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ ἐκβάσεως τοῦ ἀγῶνος δισταγμός, τοῦ μεγάλῃ ἐπιρροή κεκτημένου Βαρνακιώτου καὶ τῶν αὐτῶ ὁμοφρόνων δύο τριῶν ἄλλων τῆς Αἰτωλοακαρνανίας ὀπλαρχηγῶν, ἐπὶ μικρὸν θὰ κρατήσῃ εἰσέτι αὐτὴν ἐν ἀκινήσει.

«Τὴν ἀνάγκην του κινήματος τοῦ νομοῦ τούτου, λέγει ὁ Φιλήμων, οὐδόλως ἠγνόουν οἱ πλεῖστοι τῶν ὀπλαρχηγῶν, οὓς προσεκάλει εἰς τὸ καθῆκον ἑαυτῶν, καὶ ἰσχυρὰ συνείδησις καὶ προσβεβλημένη πλέον φιλαυτία. Εἷς τούτων ὁ Ἀλέξιος Βλαχόπουλος, ὀπλαρχηγὸς τῆς Ὀφιοῦνας (Βλοχοῦ) ἀποτελούσης, τὸ δυτικὸν μέρος τῆς εἰς πέντε διηρημένης θέματα Αἰτωλίας, διαφερόντως ἐνέργει προτρέπων καὶ διαθέντων τὰ πνεύματα, ἕωσοῦ ἐκφρασθῇ τῶν ὀπλαρχηγῶν ἡ πλειονοψηφία, ἂν οὐχὶ ἡ ὁμοψηφία. Ἄλλ' ἦτο ἀναγκαῖος καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς πρώτης ὠθήσεως· ἀπητείτο καὶ ἐν τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι εἰς Πανουργίας τῆς Ἀνατολικῆς, καὶ τοιοῦτος ἐτόλμησε πρῶτος ἐν ὀπλαρχηγῶς τῆς Αἰτωλίας (Ζυγὸς) Δημήτριος Μακρῆς. Ἦν δὲ ἡ Αἰολία τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Αἰτωλίας.

Δὲν ἐβράδυνε τῶντι ὁ ἀνὴρ οὗτος νὰ χυθῆ κατὰ τῶν Τούρκων ἐκ τῶν ὁρέων τῆς Αἰτωλίας ἐν οἷς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἶχεν ἐκλέξει τὴν κατοικίαν του. Μετριόφρων ὁμῶς ὅσον καὶ ἀνδρεῖος, ἐπερίμενεν ὅπως λάβῃ τὴν δόξαν τῆς πρωτοβουλίας ὁ Γεώργιος Βαρνακιώτης, πρὸς τὸν ὁποῖον ὡς εἰς τὸν συνετώτερον καὶ ἰσχυρότερον ὄπλαρχηγὸν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, πάντες παρεχώρουν τὰ πρωτεία. Ἄλλ' ὁ ὀλίγους ἔχων ἴσους κατὰ τὴν φιλοπατρίαν ὄπλαρχηγὸς οὗτος, οὐδένα δὲ σχεδὸν κατὰ τὴν βαθύνοιαν καὶ τὸ προορατικόν, ἐδείσταζεν ὡς εἶπομεν νὰ ρίψῃ τὸν περὶ τῶν ὄλων κῦβον.

Ἀμφιβάλλων δὲ περὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ φοβούμενος εὐλόγως, μὴ αἰ μικραὶ καὶ ἀδιοργάνωτοι τῆς Ἑλλάδος κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεις, συντριβῶσιν ἀπέναντι τοῦ κολοσσοῦ ὃν ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς μονομαχίαν, ἐκράτει μόνον τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ξίφους, ἀλλὰ δὲν ἐξεφούλκει.

Ἄλλ' ὅτε ἡ ἐν Δραγατσανίῳ μαρτυρήσασα ἀνθηρὰ νεότης, ἔδειξε τί δύναται θάρρος ἡρωϊκόν, ὅτε ἤστραψεν ἡ Γραβιά καὶ ἐβρόντισε τὸ Βαλτέτσι· ὅτε ἡ Ὑδρα, αἰ Σπέτσει καὶ τὰ Ψαρῶν ἀπέλυον κατὰ τῶν φοβερῶν τῆς Τουρκίας ζόλων τὰ μικρὰ μὲν, ἀλλὰ ἀήττητα ἐκεῖνα σκάφη, τὰ ὁποῖα ἐπέπρωτο μετὰ δισχίλια περίπου ἔτη, νὰ ἐπισκιάσωσι τὴν δόξαν τῶν Σαλαμινομάχων, ἤρξαντο δὲ πυρπολούμενα καὶ συντριβόμενα τὰ κινητὰ ἐκεῖνα τῆς Τουρκίας φρούρια· ὅτε τέλος ἀπὸ τοῦ Ἰστρου μέχρι τοῦ Ταυγέτου, μία, ἀλλὰ τρομερὰ διὰ τοὺς δεσπότας ἠκούετο κραυγὴ, ἐλευθερία, Γεώργιος Βαρνακιώτης, ἀμφιβάλλων ἂν δικαιῶται ν' ἀντιτάξῃ τὴν θέλησίν του κατὰ λαοῦ ὀλοκλήρου ζητοῦντος ἔστω καὶ ν' αὐτοχειριασθῆ, ἰδὼν δὲ ὅτι καὶ οἱ πατριωτικοὶ δισταγμοὶ τοῦ ὑπὸ τινων κακοβούλων ὡς ἐγῶνιστικοὶ παρεξηγούμενοι, ἠδύναντο νὰ μειώσωσιν τὴν παρὰ τῷ λαῷ ἐπερρόην αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὠφείλει ἐπ' ἀγαθῷ αὐτοῦ τούτου τοῦ λαοῦ νὰ τηρήσῃ ἀκμαίαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τότε πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀνατείνας καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ποιητοῦ αὐτῶν ἐπικαλεσθεὶς ὑπὲρ τοῦ δικαιότερου τῶν ἀγώνων, ὥρισε τοῖς περὶ αὐτὸν ὄπλαρχηγοῖς τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὡς ἡμέραν τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως τῆν 26 Μαΐου 1821.

Ὁ Μακρῆς οὔτε ἡμέρας πλέον, λέγει ὁ Φιλῆμων, οὔτε ὥρας περιέμενεν. Ὀλίγῳ πρὸ τῆς ὀρισθείσης παρὰ τοῦ Βαρνακιώτου ἐποχῆς, ἐπροοιμιάσθη ἐν τῇ Σκάλα τοῦ Μαυρομάτη τὴν κίνησιν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ὡς οἱ Καλαβρυτινοὶ ἐν ταῖς Κασταναῖς τὴν τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὴν στενὴν ἐκείνην δίοδον, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν Ναύπακτον, ἐφόνευσε τοὺς συνοδεύοντας ἐκ τοῦ Μεσολογγίου δημόσια χρήματα Τούρκους, καὶ πρῶτος παρεσκευάσθη ὅπως ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ Μεσολογγίου. Ἡ ἐν αὐτῷ Τουρκικῇ ἀρχῇ ὑπέλαβε τὴν προᾶξιν τούτου ὡς ἔργον ἀπλῶς κλεπτικόν, καθὼς καὶ ἡ τῆς Πελοποννήσου τὸ ἐν Κασταναῖς γεγονός, καὶ παραχρῆμα ἀπήτησε παρὰ τῶν Μεσολογγιτῶν τὴν ἀποζημιώσιν τῶν ἀρπαγέντων χρημάτων. Ἀλλὰ κατόπιν ἀκούσαντες οἱ Τούρκοι παρασκευαζόμενον τὸν Μακρῆν πρὸς ἐπίθεσιν κατὰ τῆς πόλεως, ἀπηλπίσθησαν, διότι ἔβλεπον ἑαυτοὺς μὲν ἀνικάνους πρὸς ἀντίστασιν, ὀλίγοι ὄντες, ἐνώπιον δὲ τῆς πόλεως καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἤδη μοῖραν.

Ἐντεῦθεν «εἰς Κόρακας πέμφαντες» καὶ τὴν ἀπαίτησιν περὶ τῶν ἀρπαγέντων χρημάτων, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀξίωσιν, μετέβαλον τρόπον, καὶ συντεθέντες μετὰ τῶν Μεσολογγιτῶν ὅπως μὴ ἐνοχληθῶσι, προέλαβον, ὡς πρότερον οἱ τοῦ Αἰγίου Τούρκοι, ἀναχωρήσαντες σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις, δεκαεξ ὄλαι οἰκογένειαι, εἰς τὸ Ἀγρίνιον (Βραχώρι) πρωτεύουσαν τῆς Ὀφιονίας. Τῇ δ' ἐπιούσῃ εἰσῆλθεν ὁ Μακρῆς εἰς τὴν πόλιν, ὅπου πρώτη κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἀνεπετάσθη ἐπὶ τοῦ διοικητηρίου διὰ κοινῆς χαρᾶς καὶ ἀνευφημιῶν ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας.

Δύο ἡμέρας πρὶν τῆς ὑπὸ τοῦ Βαρνακιώτου ὀρισθείσης 26 Μαΐου ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπὸ τοῦ Μακρῆ, ὅστις ἅμα εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ ἀνῆγγειλε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὄπλαρχηγοὺς τὰ γενόμενα, εἶτα δὲ ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Αἰτωλικοῦ. Οἱ ἐν αὐτῷ ὅμως Τούρκοι οὐδεμίαν εὐτυχῶς διανοήθησαν ν' ἀντιτάξωσιν εἰς τὸν Μακρῆν ἀντίστασιν παραδώσαντες δ' ἀμέσως εἰς αὐτὸν τὰ ὄπλα, ἐξῆλθον τῆς πολίχνης ταύτης καὶ μετέβησαν εἰς τὸ Ἄγρινιον. Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἦτο - ἡ 27 Μαΐου 1821 - λαβὼν ὁδηγίας παρὰ τοῦ Βαρνακιώτου καὶ δύναμιν ἐκ τετρακοσίων Ἐηρομεριτῶν ὑπὸ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γιώτην, ἐκίνησεν ἐπικεφαλῆς ὀκτακοσίων περίπου ἐνθουσιῶντων ὄπλοφόρων καὶ κατὰ τοῦ Ἄγρινίου, ἐνθα καὶ ὁ Βλαχόπουλος καὶ ὁ Σαδήμας καὶ ὁ Θεόδωρος Γρίβας συνεκεντροῦντο ὅπως προσβάλωσι τοὺς ἐκεῖ Τούρκους, οἵτινες εἰς χιλίους περίπου ἐκλεκτοὺς μαχητὰς ἀριθμοῦμενοι, κρατερὰν ἡτοιμάζοντο ν' ἀντιτάξωσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀντίστασιν.

Ἄλλ' ἡ 28 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπέδειξεν τὴν ἀντίστασιν αὐτῶν ματαίαν καὶ πρόξενον ἀνωφελούς αἵματοχυσίας, οἱ σφαγῶντες καὶ πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ στρατοί, τοὺς ὁποίους λεοντάκαρδοι ἀληθῶς ὠδήγουν ἀρχηγοί, ὀρμήσαντες περὶ τὸ λυκαυγὲς τῆς ἡμέρας ταύτης κατὰ τοῦ Ἄγρινίου, ἠνάγκασαν τοὺς τὰ ἄκρα τῆς πόλεως κατέχοντας, Τούρκους ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰ ἐνδότερα· ἀφοῦ δὲ παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ τὰς ὁποίας οἱ Τούρκοι ἐγκατέλειψαν οἰκίας, ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ κέντρον ὅπου ἦτο συγκεντρωμένη καὶ ὀχυρωμένη πρὸς τὸ διοικητήριον καὶ τὰς ἄλλας οἰκίας ἡ ὅλη δύναμις τῶν Τούρκων.

Ἡ πάλῃ ἦτις κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τῆς πόλεως συνήφθη ἦταν ἀληθῶς πάλῃ λεόντων.

Τὸ αἶμα ἔρρεεν ἄφθονον, ὅτε καὶ νέα ἐπικουρία προσῆλθεν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Τοῦτο ἠνάγκασε τοὺς Τούρκους νὰ παραδεχθῶσι τοὺς ὅρους τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες τοῖς μὲν Ἀλβανοῖς ἐπέτρεψα ὅπως καὶ μετὰ τῶν ὄπλων τῶν ἐξέλθωσι τῆς πόλεως, τοῖς δὲ ἐντοπίοις Τούρκους ἠρονήθησαν τοῦτο.

Κατὰ τὸν θρίαμβον τοῦτον τῶν Ἑλληνικῶν ὄπλων, διεκρίθη παρὰ πάντας ὁ Μακρῆς, πρῶτος ὀρμήσας μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος κατὰ τοῦ Ἄγρινίου, καὶ κινδυνεύσας πολλάκις ν' ἀπωλέσῃ τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἀφόβως ἐξέθετεν εἰς τὸ φονικὸν πῦρ τῶν ἐχθρῶν.

Τοῦτο ὅμως οὐδόλως παρεκώλυσε αὐτὸν νὰ κινηθῆ ἄντι ἀναβολῆς μετὰ τῶν ἄλλων ὄπλαρχηγῶν, κατὰ τοῦ Ζαπαντίου, καὶ ἐκτεθῆ ἐκεῖ εἰς πῦρ φονικώτερον. Ἡ τρία τέταρτα τῆς ὥρας ἀπέχουσα τοῦ Ἄγρινίου κωμόπολις αὕτη, ὑπὸ τετρακοσίων περίπου ἐπιλέκτων πολεμιστῶν ὑπερασπιζομένη, κατώρθωσε ἐπὶ μῆνα καὶ πλέον ν' ἀντισταθῆ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰς αἵματηρὰς δοκιμασίας νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλος οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτῆς παρέδωκαν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τιμῆς καὶ ζωῆς. Ἐκ πόσων χωρῶν τὸ ὄξυ ξίφος τῶν ἀτρομήτων Ἀκαρνάνων ἐδίωξε τοὺς τυράννους αὐτῶν!

Ἄλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀριθμήσωμεν ἐνταῦθα τοὺς ἄθλους τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅστις καὶ ἐν Ναυπάκτῳ καὶ ἐν Ἄρτῃ ἐνδραγάθησε καὶ ἠγωνίσθη, καὶ ἐν Μεσολογγίῳ ἔσπευσε ἐκ τῶν πρώτων νὰ κλεισθῆ καὶ συμπολιορηθῆ μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ Μπότσαρη, καὶ ὅστις οὐδέποτε καταδέχετο νὰ μὴ ὀρμῇ ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὰς κατὰ τῶν Τούρκων μάχας.

Περατοῦντες ἤδη τὴν μικρογραφίαν, οὕτως εἰπεῖν, ταύτην, μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως βραδύτερον ἀποπειραθῶμεν ἴσῃν πρὸς τὸ εὐγενὲς ἀνάστημά του χαράξωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐνδόξου τούτου στρατηγοῦ, ὅστις κατὰ τὸν Φιλήμονα, «ἀφανῆς πρὶν, προήχθη ἀπὸ εὐθείας, μὴ ὑπηρετήσας ποτὲ ὑπὸ τὴν ὀπλαρχηγίαν ἄλλου, οὔτε θεωρηθεὶς πώποτε δημιούργημα ἄλλου. Μόνον φίλον αὐτοῦ εἶχε τὸ ὄπλον καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ μόνον πατρῶον οἶκον τὰ ὄρη».

Καρδία ἀπλὴ καὶ εὐγενὴς χαρακτήρ σκεπτικὸς ὀλιγόλογος καὶ ἀπονήρευτος. Ὀλίγοι κατεκαίοντο ὑφ' ὅσου ἐκεῖνος πατριωτισμοῦ, ὀλίγοι ἐκοσμοῦντο ὑφ' ὅσης ἐκεῖνος πραότητος καὶ μετριοφροσύνης· καὶ ὀλίγιστοι ἠδύναντο νὰ καυχῆθῶσιν ὅτι ἠμιλλῶντο αὐτῷ κατὰ τὴν ἀνδρείαν.

Ἀπέθανεν ἐν ἔτος (1841) πρὶν τῆς ἐπὶ Ὀθωνος μεταπολιτεύσεως.

www.pentalofo.gr

Ἀπόσπασμα «Μακρῆς Δημήτριος»
ἀπὸ τὸ βιβλίο «Οἱ πρωταγωνισταὶ τῆς Ἑλλάδος»
τὸ ὁποῖο διαμορφώθηκε σὲ ψηφιακὴ μορφή ἀπὸ ἀντίτυπο
γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἰστοσελίδας www.pentalofo.gr

www.pentalofo.gr